

Prekenverkstedet

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

5. søndag i påsketiden – Søndag 7. mai 2023

Prekentekest: Joh 15:1-8

Lesetekst I: Apg 4,32-35

Lesetekst II: Rom 11,13-20

Det sanne vintre og grenene

Uten tvil strevde disiplene med å forstå det som Jesus hadde lært dem her tidligere på øvresalen. Flere ganger hadde han nevnt at han skulle gå tilbake til Faderen. Han hadde talt om sannhetens Ånd som ville ta hans plass og på en bemerkelsesverdig måte bringe ham tilbake til dem. De var kanskje særlig forundret over at Jesus gjentatte ganger hadde uttalt det underlige: «dere i meg og jeg i dere». Her er det samme temaet skildret i bilder fra vingård og vintrær. Jesus er vintreet; hans etterfølgere er grenene. Greinene henter sitt liv fra vintreet og vintreet produserer frukt gjennom grenene.

Johannes 15:1 er det siste av Jesu sine «Jeg er»-utsagn. Det er også det eneste av dem som fortsetter med en ytterligere påstand: «og min Far er vingårdsmannen».

I det gamle testamentet er vintreet ofte brukt som et symbol på Israel, Guds paktsfolk (Jes. 5:1–7, 27:2; Jer. 2:21, 12:10; Esek. 15:1–8, 17:1–21, 19:10–14; Hos. 10:1–2), og det er bemerkelsesverdig at hver gang dette bildet på Israel blir brukt i GT, understreker profetene vintreets manglende evne til å produsere god frukt (Noen ganger sies dette eksplisitt; Jes. 5:1–7; Jer. 2:21), sammen med advarsel om Guds dom over nasjonen. Det virker derfor sannsynlig at beskrivelsen av Jesus som det sanne vintreet her i Joh. 15, først og fremst er ment å stå i kontrast til vintreet Israel, når det gjelder mangelen på å oppfylle sitt kall til å være fruktbar for Gud.

Herren Jesus Kristus er det sanne vintreet. Han er den som profeten Jesaja taler om som kom fra en rot i tørr jord, men som likevel vokste opp for Herrens ansikt som «en kvist» (Jes. 53:2). Han var foraktet av mennesker, men Gud Faderen erklærte ham for å være hans «elskede Sønn» som han hadde «velbehag» i (Matt 3:17). Jesus er den som, i sin natur som det sanne vintreet, bærer frukt for Faderen.

Dersom vi kan tale om en type «erstatningsteologi» hos evangelisten Johannes, så kan vi si at Jesus blir erstatningen for templet (kap. 2), for påsken (kap. 6), for løvhyttefesten (kap. 7–8), og nå erstatter han landet. Så Teologisk sett ser det ut som Johannes' poeng er at Jesus nå er

det nye Israel som blir fokus for Guds frelsesplan, med den implikasjonen at tro på Jesus nå er avgjørende for å være en del av Guds folk.

Det er derfor vi driver Israelsmisjon. Vi ønsker av hele vårt hjerte at mange flere jøder skal få øynene opp for at Jesus er oppfyllelsen av GT (Tanakh), og at de dermed skal komme til tro og (for å bruke Paulus' uttrykk i Rom. 11:23) bli innpodet igjen.

Den himmelske gartneren

Mens Jesus er vintreet, og hans etterfølgere er grenene, er det Faderen som er gartneren (eller vingårdsmannen). Rollen til Faderen, den himmelske gartneren, er todelt; han fjerner de ufruktbare grenene og renser/beskjærer de fruktbare grenene for å gjøre dem enda mer fruktbare (v. 2). På gresk er det et ordspill som er vanskelig å gjengi på norsk. Faderen «tar han bort» (airei) hver en død gren, «renser» (kathairei) hver frukt bærende gren, og disiplene som lytter til Jesus er allerede «rene» (katharoi, v. 3) på grunn av det ordet Jesus har talt til dem.

Jeg er absolutt ikke ekspert på vintrær, men jeg har skjont det slik at vingårdseiere, på et bestemt tidspunkt i året, ser nøye på alle trærne og skjærer bort grener fra vintrærne som de ser ikke vil bære frukt. Dersom disse grenene får lov til å forbli i treet, vil skuddene faktisk tappe livet til vintreet og i stor grad redusere mengden frukt det vil bære. Så det første arbeid som gjøres er å fjerne ufruktbare grener.

Mange bibelfortolkere tenker at Jesus kan ha det tragiske tilfellet med Judas i tankene når han taler om å kutte bort de ufruktbare grenene (v.2), og sier at dem som ikke blir i ham kastes ut som en grein og visner, og kastes på ilden og brenner (v.6). Judas var en av de tolv, men ble ikke værende hos Jesus. Det er iallfall mye likhet mellom Joh. 13:10,11 og Joh. 15:3, og Judas synes å være Johannes' store illustrasjon på dem som ikke forblir hos Jesus (6:70–71; 13:10,11). Samtidig kan det også være en mer generell advarsel og formaning, slik Johannes også uttaler i sitt brev om visse mennesker (antikrister); «*De er gått ut fra oss, men de var ikke av oss. For hadde de vært av oss, så ville de ha blitt hos oss. Men det skulle bli åpenbart at ikke alle er av oss.*» (1 Joh. 2:19).

Det andre Faderen gjør, som den himmelske gartneren, er å beskjære grenene. Han renser eller beskjærer hver eneste gren som bærer frukt. I åndelig terminologi refererer dette trolig til Guds arbeid med å fjerne det som er skadelig og usunt fra den troendes liv. Det kan innebære å få fjernet våre uvaner og å få våre verdier og prioriteringer endret.

Det er i kjærlighet Faderen renser grenene, men prosessen kan være smertefull. Tanken her er trolig ganske lik den i Hebreerne 12:5–11, hvor det tales om at Gud tukter/irretsetter sine egne slik en far irretsetter sine barn. Dette blir gjort til beste for barna, for at de skal «*få del i hans hellighet*». (Heb. 12:10).

I sin beskjæring/renselse bruker Faderen både ordet og kanskje også vanskelige omstendigheter og prøvelser. Dette oppleves ofte å være «*mer til sorg enn til glede mens den står på. Men siden gir den tilbake fred og rettferd som frukt hos dem som er blitt oppøvd ved den*» (Heb. 12:11), men ved innhøstingen kan både «*den som sår og den som høster,.. glede seg sammen*» (Joh. 4:36 N11)

Ordets kraft

David stilte spørsmålet: «Hvordan skal den unge holde sin sti ren? Han svarte: «Ved å holde seg etter ditt ord» (Sal 119:9). På samme måte sier Jesus til disiplene sine: «Dere er allerede rene på grunn av det ord jeg har talt til dere» (Johannes 15:3).

Den rensende kraften i ordet som Jesus taler om, tilsvarer sannsynligvis livet til vintreet som pulserer gjennom grenene, og trolig refererer Jesus til hele hans lære i sin helhet, inkludert hva han er og hva han gjør (siden han selv er ordet inkarnert (Joh. 1:1,14). Jesus hadde, med alt han var og alt han hadde formidlet til dem, allerede grepet tak i livet til disiplene. Så nå oppmuntrer han dem til å på en dypere måte forstå relasjonen med ham og forbli i denne relasjonen.

Hvordan bli i ham?

Det lille ordet «bli/blir» («meno», på gresk) er svært betydningsfullt i dette avsnittet. Det er hele 10 forekomster av dette ordet i Joh. 15:4–11. Disiplene skal forbli i Jesus. For på samme måte som grener ikke kan bære frukt når de er adskilt fra vintreet, slik kan ikke de troende være fruktbare uten Jesus (v. 5). Den som ikke blir i Jesus, er som en gren som kastes ut og visner (v. 6). Men grener som forblir i vintreet, og dermed underkaster seg gartnerens beskjæring når det er nødvendig, han eller hun lever og bærer frukt for Gud.

Men hva innebærer det å «bli i meg»?

Allerede i 6:56 bruker Jesus dette begrepet med en åndelig konnotasjon: «*Den som eter mitt kjød og drikker mitt blod, han blir i meg og jeg i ham*». Å bli i Jesus innebærer altså å tilegne seg hans offer på korset og å leve i identifikasjon med ham. Men Jesus sier også i Joh. 8:31: «*Dersom dere blir i mitt ord, da er dere i sannhet mine disipler*». Så å «bli i Jesus» innebærer dermed også å holde fast ved hans lære og «bli i hans ord».

Så rent praktisk handler dette med å bli i Jesus, om beslutningene vi tar i det daglige; beslutningene om å pleie kontakten med Jesus. Vi er blitt plassert i Kristus ved Den Hellige Ånd. Nå må vi velge å opprettholde det nære forholdet til ham ved de avgjørelsene vi tar: beslutninger om å ta til oss av hans ord for å lære om ham, beslutningen om å leve i bønn, beslutningen om å ha jevnlig kontakt med andre troende for dele fellesskapet hvor Jesus er sentrum. Alt dette er designet for oss for at vi skal pleie det nære fellesskapet med Kristus og derved bli i ham.

Maria Kragelund Lura

Misjonsrådgiver– Den Norske Israelmisjon

maria@israelmisjonen.no